

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windplan Wieringermeer

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

28 juni 2011 / rapportnummer 2380-67

1. Oordeel over het MER

De gemeente Wieringermeer heeft het voornemen om een thematische structuurvisie voor windenergie op te stellen. Dit windplan geeft invulling aan de behoefte tot herstructurering van bestaande windturbines en biedt een beter toetsingskader voor huidige en toekomstige verzoeken voor windenergie. Het windplan bestaat uit vier onderdelen, waaronder een ruimtelijk plan. Ten behoeve van de besluitvorming over dit ruimtelijk plan is een planMER (milieueffectrapport) opgesteld. Het windplan zal door de gemeenteraad worden vastgesteld.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ is van oordeel dat de essentiële informatie voor besluitvorming in het MER aanwezig is. Zij merkt hierbij op dat de Passende beoordeling voor het bepalen van het aantal aanvaringslactoffers voor m.n. de Kleine zwaan en de Grauwe gans in model Boogspant niet lijkt uit te gaan van een worst-case situatie. Dit is een belangrijke punt voor de vervolgbesluitvorming.

De modellen zijn in het MER beoordeeld op het niveau van het plangebied (gemeente). Het windplan is niet in een regionaal kader geplaatst. Hierdoor geeft het MER geen inzicht in:

- provinciale en landelijke plannen voor windenergie;
- landschappelijke effecten op intergemeentelijk niveau, en/of samenhang van de opstellingen met aangrenzende gemeenten. Dit wordt in § 2.1 toegelicht.

Het MER geeft op heldere wijze inzicht in het onderzoek naar een optimale inpassing van de windturbines in de Wieringermeer. Hiertoe zijn twee modellen onderzocht (Boemerang en Polderrand). Het MER geeft goed weer hoe uit deze twee modellen het voorkeursalternatief (Boogspant) is ontstaan. Het MER laat ook zien welke gevolgen het windplan heeft voor de leefomgeving. Vooral waar het gaat om geluid en slagschaduw zal hinder optreden. Hier geldt dat de verschillen tussen de alternatieven gering zijn.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Adviezen Commissie'. Bijlage 2 bevat een overzicht van de zienswijzen.

2. Toelichting op het oordeel en aanbevelingen

2.1 Regionaal kader

Doelstellingen

De gemeentelijke doelstelling van het windplan is 'Meer energie met minder molens in een mooier landschap'. De Commissie constateert dat het windplan voldoet aan deze doelstelling. Het MER plaatst het windplan echter niet in een regionale/provinciale en landelijke context. Hierdoor geeft het MER geen inzicht in de bijdrage die het windplan kan leveren aan nationale en provinciale doelstellingen voor windenergie.

Ruimtelijk Ontwerp

Door de afmetingen van windturbines van de nieuwste generatie ontstaat een grote visuele impact. Om met dergelijke grote turbines landschappelijke kwaliteit (visuele rust) te creëren definieert het MER een aantal uitgangspunten voor het ruimtelijk ontwerp.² De Commissie constateert dat deze uitgangspunten op gemeentelijk niveau grotendeels zijn gevolgd. Op intergemeentelijk niveau lijkt dit niet gedaan.

Effecten landschap

De effecten van het windplan op het landschap zijn binnen de gemeente Wieringermeer zorgvuldig beschreven, en voorzien van goede visualisaties zowel vanuit een perspectief binnen de gemeente als een perspectief vanuit de omgeving. Uit het MER blijkt dat binnen de gemeente het ruimtelijk/landschappelijk verschil tussen de modellen marginaal is.

Het windplan gaat echter niet in op de effecten van het voornemen op het landschap van aangrenzende gemeenten.^{3, 4} Een goede beoordeling van dergelijk grootschalige molens kan alleen op een groter, landschappelijk schaalniveau. De Commissie merkt hierbij op dat aan de zuid- en westzijde van het plangebied het totaal beeld van windturbines beperkt zal veranderen omdat het windplan daar vooral voorziet in het opschalen en uitbreiden van reeds bestaande opstellingen.

Ten aanzien van bovenstaande constateert de Commissie dat:

- een plan van dergelijke omvang (aantal en afmetingen van de windturbines) het gemeentelijk niveau overstijgt;
- het windplan voldoet aan de doelstellingen van de gemeente;
- de gemeente geen invloed kan uitoefenen op bestaande windturbines en het windbeleid in andere gemeenten;
- de bestaande windturbines in aangrenzende gemeente niet maatgevend lijken voor het toekomstige beeld.

² Zie o.a. pagina 76 van het MER, en Ruimtelijk Ontwerp windplan Wieringermeer.

³ Het MER geeft wel inzicht in de bestaande turbines langs de gemeentegrenzen (bijvoorbeeld op pagina 8 van het MER).

⁴ Ook in de zienswijzen wordt gewezen op het ontbreken van de beschrijving van landschappelijke effecten buiten de gemeente.

De Commissie adviseert bij besluitvorming over het windplan rekening te houden met mogelijke gevolgen van het voornemen op het landschap in aangrenzende gemeenten. Zij adviseert hierbij – waar mogelijk– de plannen van de betreffende gemeenten te betrekken.

2.2 Natuur

Het poldergebied van de Wieringermeer grenst aan de Natura 2000-gebieden Waddenzee en IJsselmeer, en herbergt ook andere natuurwaarden (EHS-gebieden, beschermde soorten Flora- en faunawet, lokaal overige belangrijke natuurwaarden als akkervogels). Het noordelijk deel van de Wieringermeer ligt daarnaast in het verlengde van belangrijke vogeltrekbanen over Nederland (Afsluitdijk, stuwing langs de kuststrook).

Natura 2000-gebieden, Passende beoordeling

De Voortoets onderzoekt in hoeverre effecten van het initiatief op Natura 2000-gebieden in de (wijde) omgeving (Waddenzee en IJsselmeer) aan de orde kunnen zijn. Daarin wordt geconcludeerd dat voor een groot aantal soorten (Meervleermuis, Lepelaar en 38 soorten niet-broedvogels) significante negatieve effecten op voorhand niet zijn uit te sluiten (blz. 38 Passende Beoordeling). Deze effecten worden nader onderzocht in de Passende beoordeling. De Passende beoordeling levert veel inzicht op in de te verwachten effecten, op het juiste detailniveau en met gebruikmaking van adequate verspreidingsgegevens. De Passende beoordeling verwacht voor de Meervleermuis en de Lepelaar in het kader van Natura 2000 geen significante gevolgen. Voor de modellen Boemerang en Polderrand worden voor een aantal soorten significant negatieve effecten verwacht die te maken hebben met zowel barrièrewerking, sterfte en verstoring. Het voorkeursmodel Boogspant heeft, ook in cumulatie met andere initiatieven, geen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van resp. Waddenzee en IJsselmeer. Dit concludeert de Passende beoordeling mede op grond van een detailanalyse van de verspreiding van relevante soorten als Kleine zwaan, Grote zaagbek en Nonnetje. Er is wel sprake van negatieve effecten op niet-broedvogels door visuele verstoring, maar deze worden niet als significant beoordeeld.

De Commissie onderschrijft deze conclusies met uitzondering van de effectbeoordeling van de te verwachten extra sterfte als gevolg van het model Boogspant (blz. 71 van de Passende Beoordeling). In een worst-case situatie is het aantal malen dat groepen vogels de windturbines kunnen passeren meer dan tweemaal daags. Ook bij model Boogspant zal in dat geval, in een worst case scenario, voor de Kleine zwaan en de Grauwe gans, sprake kunnen zijn van extra sterfte die groter is dan 1% van de natuurlijke sterfte, en als zodanig uitstijgt boven het criterium dat het MER hanteert.

De Commissie adviseert voor vervolgbesluitvorming de sterfteberekening voor niet-broedvogels nader te onderbouwen op basis van (dagelijkse) vliegbewegingen van de relevante soorten, om zodoende meer inzicht te krijgen in de worst-case situatie en de onzekerheidsmarges daaromtrent. De Commissie wijst erop dat dit gevolgen kan hebben voor de conclusies uit de passende beoordeling.

Inrichting en aanleg

Ten aanzien van overige natuuraspecten heeft de Commissie nog aanbevelingen voor het vervolgproces. Zij adviseert om bij de inrichting en precieze opstelling van het voorkeursmodel rekening te houden met lokaal aanwezige natuurwaarden, in het bijzonder waar sprake is van relatief hoge dichtheden van weide- en akkervogels, broedlocaties van Bruine kiekendieven en andere roofvogels en lokaal belangrijke vliegroutes. Zowel de plaatsing van de turbines als de inrichting van de omgeving (geschiktheid broedhabitat) speelt hierbij een rol. Tot slot adviseert de commissie om in het vervolgtraject de voorstellen die in het MER worden gedaan voor mitigatie verder uit te werken (aard, omvang en borging), in het bijzonder waar het gaat om de voedselvoorkeuren van de relevante niet-broedvogels bij het agrarisch gebruik in de Wieringermeer.

De Commissie adviseert voor de vervolgprocedure om bij de inrichting en precieze opstelling zo mogelijk rekening te houden met lokaal aanwezige belangrijke natuurwaarden, in het bijzonder hoge dichtheden van weide- en akkervogels en broedplaatsen van de Bruine kiekendief, en daarnaast mitigerende maatregelen ten aanzien van agrarisch gebruik verder te concretiseren (aard, omvang en borging).

2.3 Geluid en slagschaduw

Het MER geeft inzicht in de geluidbelasting en slagschaduw op de omgeving ten gevolge van de windturbines. Het MER beoordeelt de drie modellen op de aspecten 'geluid' en 'slagschaduw' als zeer negatief ten opzichte van de referentie. Voor de berekeningen is uitgegaan van worst-case situatie ten aanzien van hoogte en rotordiameter (Repower 6MW, met een tiphoogte van 183 m.).

Het MER laat zien dat:

- het laten vervallen van de 5 noordelijke turbines in model Boemerang tot een beduidend lager aantal geluidbelaste woningen leidt;⁵
- mitigerende maatregelen (vermogensbeperking, stilzetten), nodig zijn om aan de normen voor geluid en slagschaduw te voldoen.

Geluid, slagschaduw en de energieopbrengst worden in grote mate bepaald door de afmetingen van de turbines. Over het algemeen geldt dat grotere windturbines meer energie leveren, maar ook een grotere geluidbelasting en slagschaduw tot gevolg hebben. Zo laat het MER bijvoorbeeld zien dat turbines met 1dB(A) lagere akoestische bronvermogens in model Boogspan tot een daling van 72 naar 40 woningen in de klasse >47dB leidt.

Maatregelen om geluid en slagschaduw te beperken (vermogensbeperking, stilzetten) verminderen de energieopbrengst. Indien dergelijke maatregelen veelvuldig moeten worden ingezet kan blijken dat turbines met een lager vermogen, maar wel stiller, eenzelfde/meer energieopbrengst kunnen leveren.

⁵ Zie ook pagina 60 van het MER.

De Commissie constateert dat de berekeningen voor geluidbelasting en slagschaduw een worst-case situatie weergeven. Zij adviseert in de vervolgbesluitvorming over het windplan nader te onderzoeken of kleinere turbines (zoals in de 3 – 3.5 MW-klasse), die wellicht minder hinder geven, en eenzelfde/meer energieopbrengst kunnen genereren.⁶

⁶ Ook verschillende zienswijzen wijzen erop dat kleinere turbines minder geluidbelasting en slagschaduw geven.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: college van burgemeester en wethouders Wieringermeer

Bevoegd gezag: gemeenteraad Wieringermeer

Besluit: vaststellen van structuurvisie Windplan Wieringermeer

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D22.2 en vanwege passende beoordeling

Activiteit: De gemeente Wieringermeer werkt in de structuurvisie Windplan Wieringermeer haar windenergiebeleid nader uit. Naast het herstructureren van het bestaande windturbinebestand biedt dit plan ook een toetsingskader voor de huidige en toekomstige verzoeken voor windenergie.

Procedurele gegevens:

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 9 januari 2010

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 17 maart 2010

ter inzage legging MER: 18 april 2011 tot en met 30 mei 2011

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 6 april 2011

toetsingsadvies uitgebracht: 28 juni 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. P. van der Boom

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

ing. C. Slijpen

drs. F.H. van der Wind (werkgroepsecretaris)

ing. E. Wymenga

drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer en de eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies

dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Milieueffectrapport Windplan Wieringermeer, Arcadis, 11 februari 2011;
- Ontwerpstructuurvisie Windplan Wieringermeer, Oranjewoud, 10 februari 2011;
- Ruimtelijk Ontwerp Windplan Wieringermeer, Bouwen aan Ruimte, Arcadis, 31 januari 2011;
- Koppeldocument: Syntheseontwerp Windplan Wieringermeer, Arcadis, 11 februari 2011;

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 31 mei 2011 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Marina Den Oever B.V., Wieringerwerf
2. T. Paddenburg, Wieringerwerf
3. Bewonersvereniging Wierhooft, Wieringerwerf
4. J. de Jonge-van Gelderen, Wieringerwerf
5. J.H. Beumers-Nibourg, Wieringerwerf
6. T. Koning en K. Fielmich, Wieringerwerf
7. W. en W. Veerkamp, Wieringerwerf
8. Marina Den Oever registergoed B.V., Wieringerwerf
9. A. Laterveer, Wieringerwerf
10. J.J. van Eekelen, Wieringerwerf
11. J.H. Beumers, Wieringerwerf
12. Dorpsraad Abbekerk-Lambertschaag, Abbekerk
13. Familie Kay, Wieringerwerf
14. Dorpsraad Opperdoes, Opperdoes
15. Natuurvereniging Wierhaven, Hippolytushoef
16. DAS Rechtsbijstand namens E. Postma en L. Verstraten, Middenmeer
17. DAS Rechtsbijstand namens Th.J.A. Quax, Slootdorp
18. R. Aker, Slootdorp
19. Dorpsraad Twisk, Twisk
20. Stichting Landschapszorg Wieringen, Hippolytushoef
21. Luchtverkeersleiding Nederland, Luchthaven Schiphol
22. Veltman Advocaten namens S.M. Knook-Okkema, S.K. de Vries, H. Numan, A.J.J. Koenraadt, W. Sijbenga, E.D. van Liere, A.K. Haverkamp en T. Dankert, Middenmeer
23. De Wolff - Nederland - Windenergie, Heerenveen
24. De Wolff - Nederland - Windenergie, Heerenveen
25. De Wolff - Nederland - Windenergie, Heerenveen
26. De Wolff - Nederland - Windenergie, Heerenveen
27. Waddenvereniging, Harlingen
28. Dorpsraad Aartswoud, Aartswoud
29. Prodeon, Zwolle
30. Eneco Wind BV, Rotterdam
31. De Wolff - Nederland - Windenergie, Heerenveen
32. J. Kwikkers-van Wingerden, Opperdoes
33. De Wolff - Nederland - Windenergie, Heerenveen
34. Wagendorp CV, Arnhem
35. Milieufederatie Noord-Holland, Zaandam
36. Stadsraad Medemblik, Medemblik
37. Veltman Advocaten namens G.J. Viersen en M. Temmerman, Wieringerwerf
38. Windkracht Wieringermeer
39. LC. Bos en N.E. Blaauboer, Middenmeer
40. Veiligheidsregio Noord-Holland Noord, Alkmaar
41. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, Velsbroek
42. Gemeente Den Helder, Den Helder
43. Gemeente Medemblik, Medemblik
44. VROM-Inspectie, Den Haag
45. Inspectie Verkeer en Waterstaat, Hoofddorp
46. Gemeente Opmeer, Opmeer
47. Kamer van Koophandel
48. Staatsbosbeheer, Amsterdam

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Windplan Wieringermeer

De gemeente Wieringermeer heeft het voornemen om een thematische structuurvisie voor windenergie op te stellen. Dit windplan geeft invulling aan de behoefte tot herstructurering van bestaande windturbines en biedt een beter toetsingskader voor huidige en toekomstige verzoeken voor windenergie. Het windplan bestaat uit vier onderdelen, waaronder een ruimtelijk plan. Ten behoeve van de besluitvorming over dit ruimtelijk plan is een planMER (milieueffectrapport) opgesteld.

Commissie voor milieueffectrapportage
ISBN: 978-90-421-3269-6

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht
T 030 - 234 76 66
F 030 - 233 12 95
E mer@eia.nl
W www.commissiemer.nl

